

1. Dit beslis ik

Sommige dingen beslis je zelf, sommige beslissen anderen voor jou.
Kruis aan wat jij zelf mag beslissen.

		DIT BESLIS IK ZELF		
		altijd	soms	nooit
	Hoe laat ik naar bed ga.	☐	☐	☐
	Hoe laat ik opsta.	☐	☐	☐
	Wat ik aantrek.	☐	☐	☐
	Wat ik eet.	☐	☐	☐
	Wat ik doe in mijn vrije tijd.	☐	☐	☐
	Met wie ik omga.	☐	☐	☐
	Hoe laat ik thuiskom.	☐	☐	☐
	Waar ik 's avonds naartoe ga.	☐	☐	☐
	Waar ik mijn geld aan uitgeef.	☐	☐	☐
	Wat ik doe in de vakantie.	☐	☐	☐
	Of ik bier drink.	☐	☐	☐
	Of ik scooter rijd.	☐	☐	☐
Tel op: hoe vaak heb je dit aangekruist?		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Vind je dat jij genoeg zelf mag beslissen?

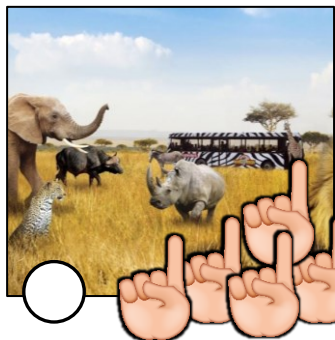
ja

nee

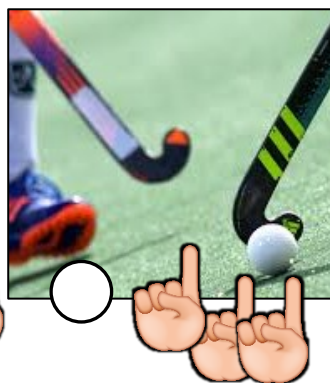
2. Wat wordt het?

Hieronder staan 3 vragen met steeds 3 ideeën.
De hele klas heeft op elke vraag gereageerd, door vingers op te steken.
Kruis bij elke vraag aan welk idee volgens jou moet doorgaan.

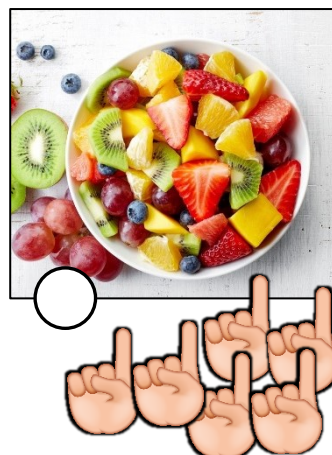
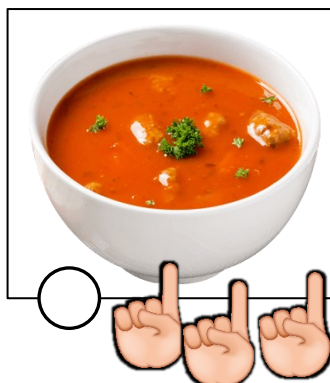
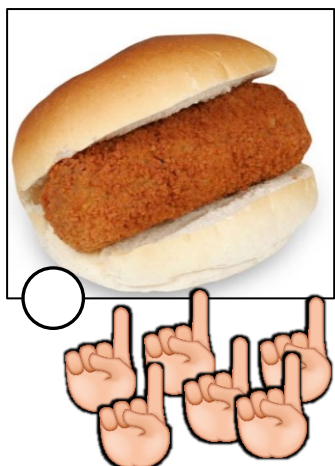
Waar gaan we naartoe met het schoolreisje?

Wat voor toernooi organiseren we op de sportdag?

Wat moet er in de schoolkantine te koop zijn?

4. Privé en politiek

Privémeningen gaan over dingen die alleen jou aangaan. Meningen over onderwerpen die over de hele samenleving gaan zijn **politieke meningen**.

Geef hieronder bij elke mening aan: is dit privé of politiek?

PRIVÉ

POLITIEK

Er moeten meer wegen aangelegd worden.	☐	☐
Ik wil meer zakgeld.	☐	☐
De pauzes op school moeten langer duren.	☐	☐
Rijke mensen moeten meer belasting betalen.	☐	☐
Jongeren moeten in de bus opstaan voor ouderen.	☐	☐
De uitkeringen moeten omhoog.	☐	☐
Je moet elke dag fruit eten.	☐	☐
Tandarts en dokter moeten gratis zijn.	☐	☐
Een kind heeft recht op een eigen kamer.	☐	☐
Pesters moeten van school gestuurd worden.	☐	☐
Er zijn te weinig leuke films op tv.	☐	☐
Er moet meer politie komen.	☐	☐

5a. Interessant of saai

Hier staan vragen waarover de politiek een besluit moet nemen.
Over welke onderwerpen zou jij best mee willen praten
en welke vind jij maar saai?

		INTERESSANT	SAAI
			
	Meer wegen aanleggen?	☐	☐
	Is er genoeg natuur?	☐	☐
	Meer sportvelden aanleggen?	☐	☐
	Meer of minder ruimte voor de boeren?	☐	☐
	Hoe houden we de rivieren schoon?	☐	☐
	Waar mogen fabrieken gebouwd worden?	☐	☐
	Meer windmolens neerzetten?	☐	☐
	Meer geld voor radio en tv?	☐	☐
	Waar moeten recreatieplekken komen?	☐	☐
	Waar laten we ons afval?	☐	☐
	Meer openbaar vervoer?	☐	☐
	Meer popconcerten organiseren?	☐	☐

5b. Interessant of saai

Hier staan dingen waarover de politiek een besluit moet nemen.
Over welke onderwerpen zou jij best mee willen praten
en welke vind jij maar saai?

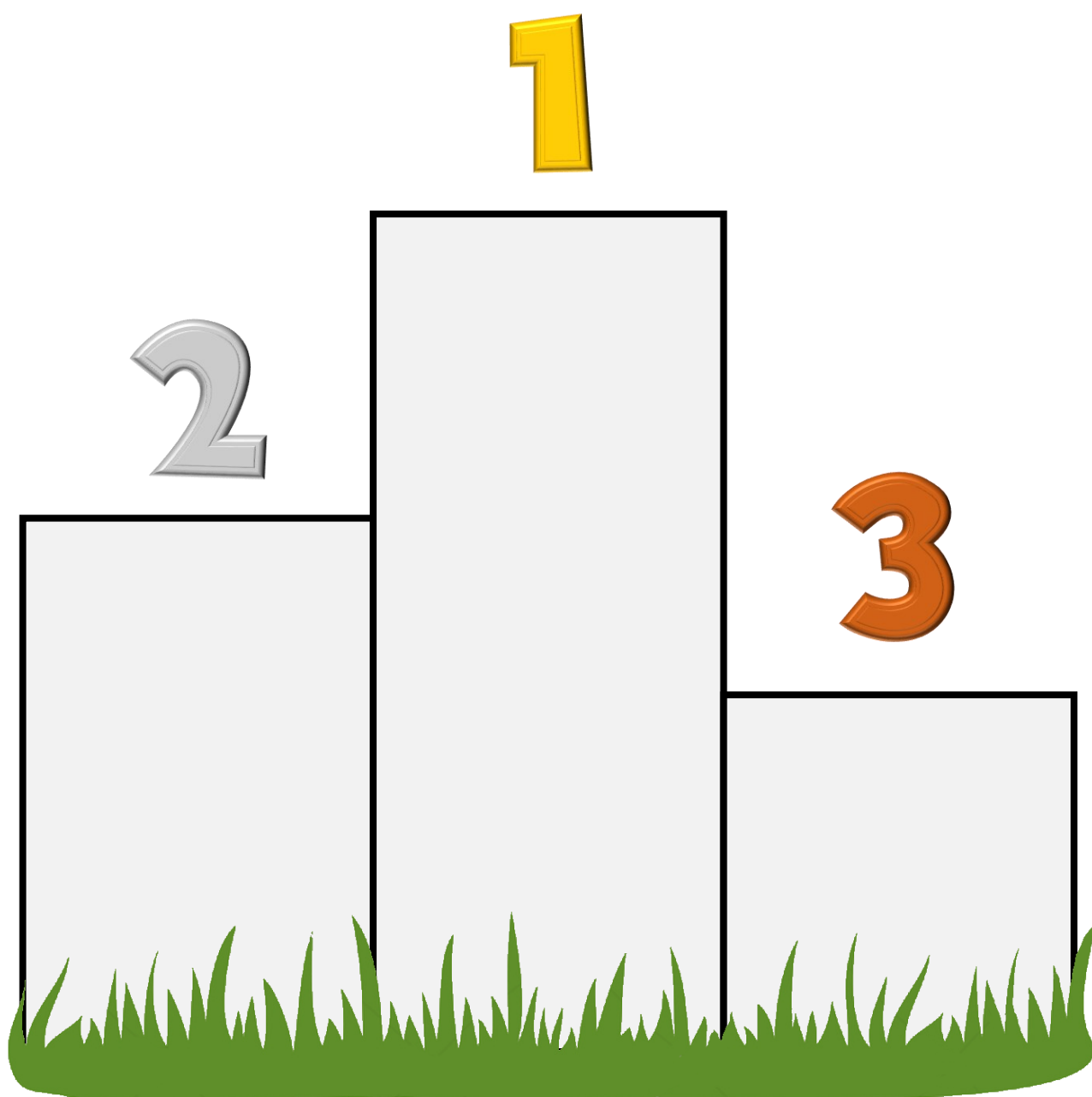
	INTERESSANT	SAAI
		
 Is ons leger sterk genoeg?	☐	☐
 Hoeveel vluchtelingen laten we binnen?	☐	☐
 Waar bouwen we nieuwe huizen?	☐	☐
 Hoeveel belasting moet iedereen betalen?	☐	☐
 Moeten fietshelmen verplicht worden?	☐	☐
 Moet er meer politie komen?	☐	☐
 Hoe hoog moet een uitkering zijn?	☐	☐
 Moet er meer geld naar de ziekenhuizen?	☐	☐
 Moeten rechters strenger straffen?	☐	☐
 Tot wanneer moet je naar school?	☐	☐
 Moet inenten verplicht worden?	☐	☐
 Moeten mobieltjes in de klas verboden worden?	☐	☐

6. Dit kan ik

Je kunt van alles. Het ene misschien wat beter dan het andere.
Vul hier onder jouw persoonlijke top 3 in:

- 3^e plaats: Kan ik wel, maar niet heel goed.
- 2^e plaats: Kan ik best goed, vind ik
- 1^e plaats: Hier ben ik heel goed in!

Je mag per blok ook meerdere kwaliteiten invullen.

7. Kleur bekennen

Hoe je over ons land en onze samenleving denkt heet: je politieke kleur. Die kleur zegt iets over jouw idealen, over wat jij echt belangrijk vindt.

Vul hier je naam in:

Geef de rondjes de kleur van de uitspraak waar je het **mee eens** bent. Weet je het niet? Laat het vakje dan gewoon open.

☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐
11	12	13	14	15
☐	☐	☐	☐	☐
16	17	18	19	20

Als je kaart vol is kruis je hieronder de 2 kleuren aan die het vaakst voorkomen. Niet-gekleurde rondjes tellen niet mee.

Bij mij komt het vaakst voor:

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Op de tweede plaats staat:

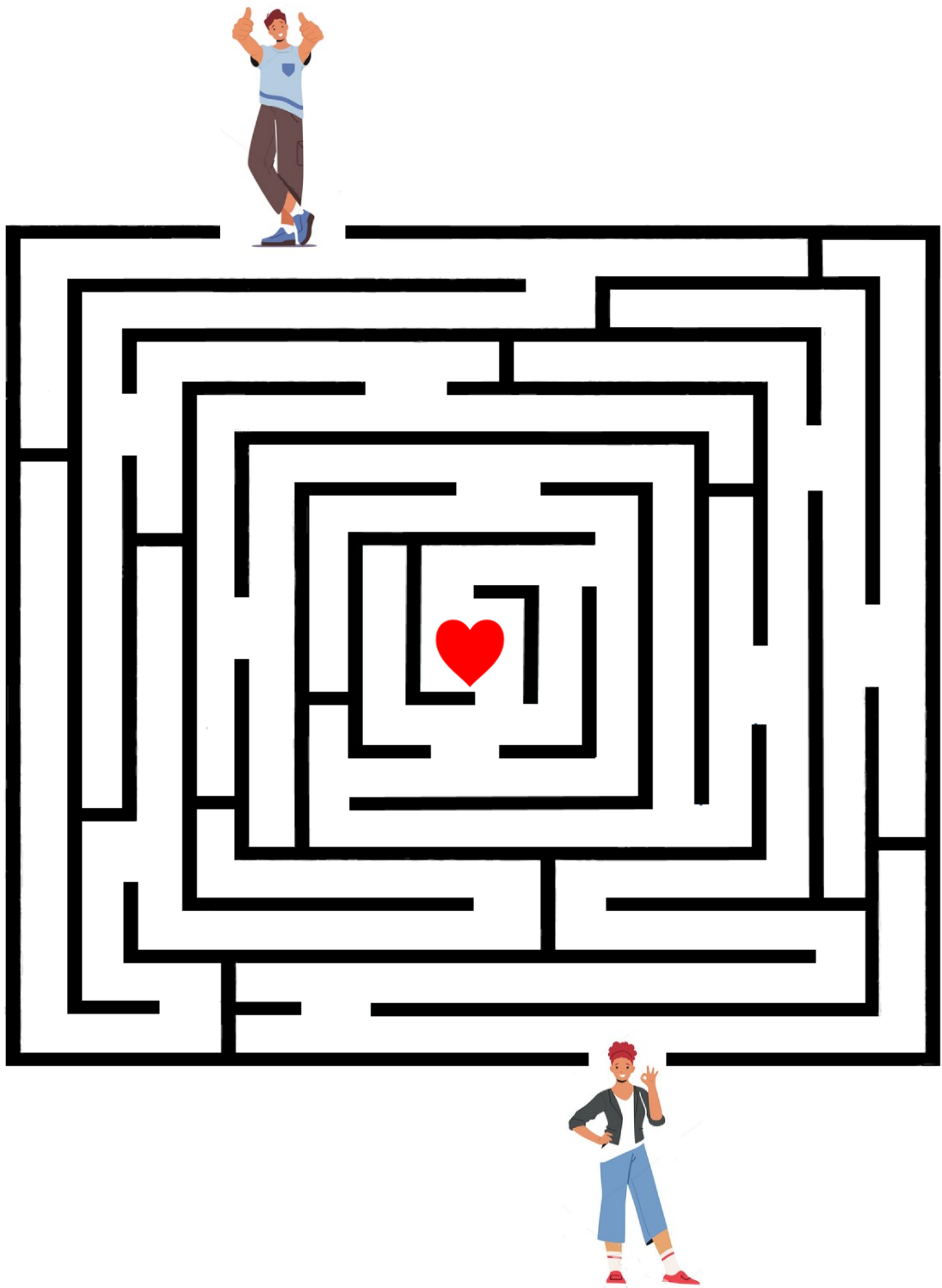
☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

8. Meerdere wegen

Iedereen is op zoek naar een leuk leven. Maar we verschillen van mening over de vraag hoe je dat doel bereikt. Dat is niet altijd erg, vaak zijn er meerdere wegen om bij hetzelfde ideaal uit te komen.

Deze 2 mensen weten allebei heel zeker dat ze de juiste ingang hebben gekozen om bij hun ideaal uit te komen. Klopt dat?

9. Winnen en verliezen

Wat doet het met jou als dingen niet gaan zoals je graag zou willen?

Verliezen bij een spelletje, dat vind ik:

geen
probleem

balen

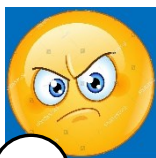
GRRR!

Een sportwedstrijd verliezen, dat vind ik:

geen
probleem

balen

GRRR!

Dat mijn idee niet gekozen wordt vind ik:

geen
probleem

balen

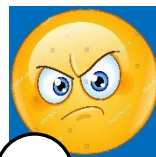
GRRR!

Niet zelf kunnen bepalen wat ik doe vind ik:

geen
probleem

balen

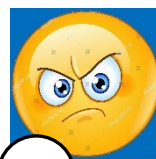
GRRR!

Vaak pech hebben, dat vind ik:

geen
probleem

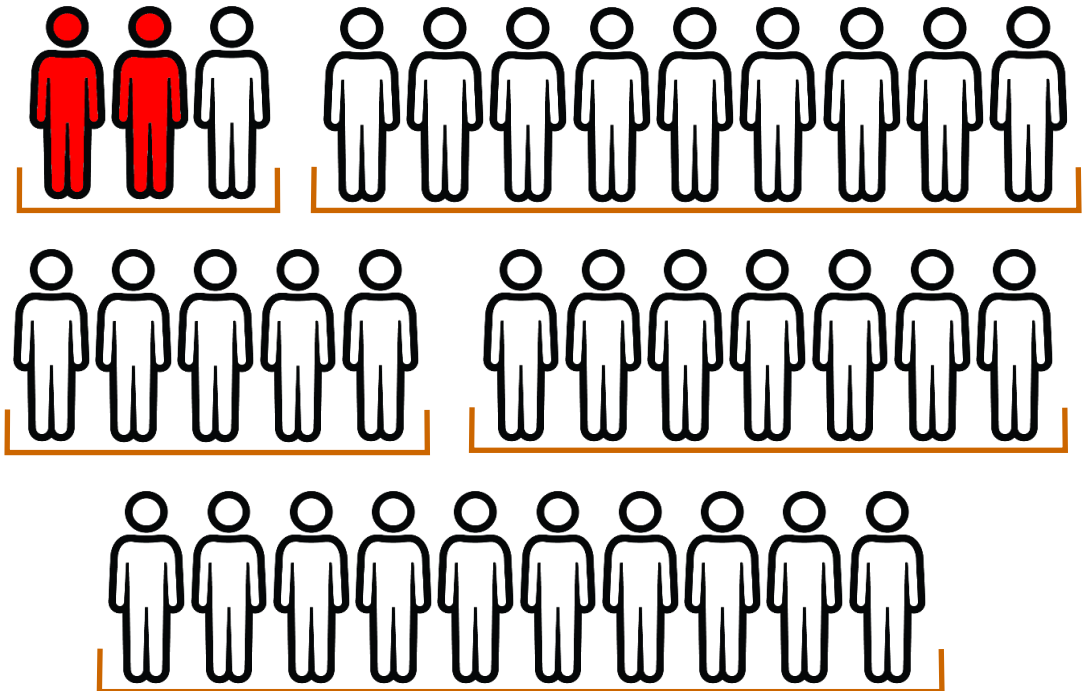
balen

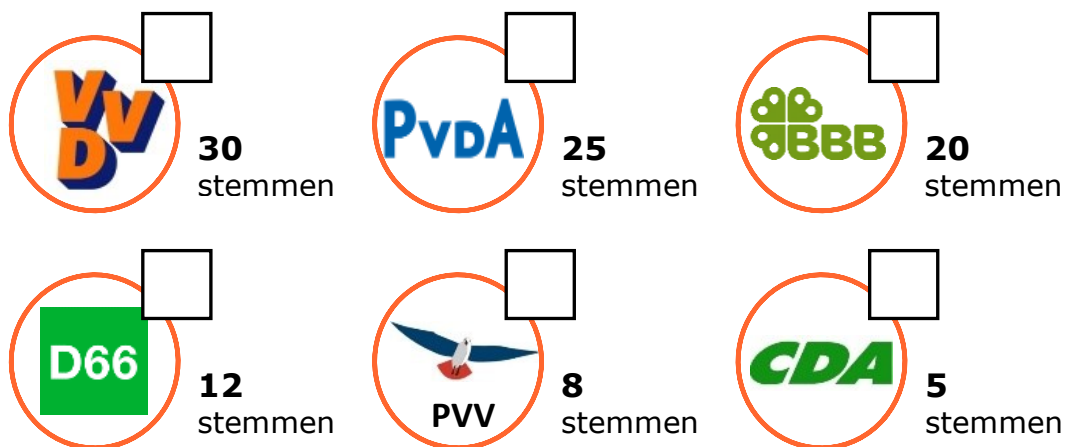
GRRR!

10. Meerderheid, minderheid

1 Kleur bij elk groepje zoveel poppetjes in tot ze samen net de meerderheid vormen. Bij het eerste groepje hebben wij al gedaan.

2 100 Mensen hebben gekozen welke politieke partij het beste bij hen past. Hieronder zie je hoeveel stemmen elke partij gekregen heeft.

Geen enkele partij heeft in z'n eentje de meerderheid.
Kruis **3** partijen aan die samen wel de meerderheid hebben.

11a. Twaalf provincies

Welke provincie spreekt jou het meest aan?

Friesland
Heerlijke meren.

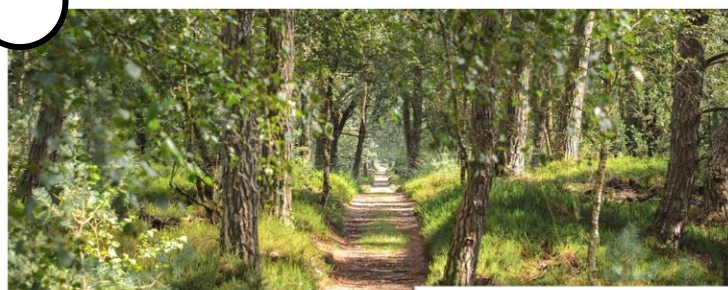
Groningen
Ruimte en uitzicht.

Drenthe
Uitgestrekte heide.

Overijssel
Dromerige rivieren.

Gelderland
Spannende bossen.

Utrecht
Deftige landhuizen.

11b. Twaalf provincies

Welke provincie spreekt jou het meest aan?

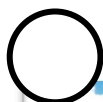
Flevoland

Water, weiland en windmolens.

Noord-Holland

Mooie steden en dorpen.

Zuid-Holland

Fleurige bloembollenvelden.

Zeeland

Overal zee.

Noord-Brabant

Gezellige terrasjes.

Limburg

Groene heuvels.

12. Provinciewapens

Elke provincie heeft zijn eigen wapen. Het zijn mooie plaatjes, bekijk ze maar eens goed. Trek dan lijnen tussen de wapens en de provincies waar ze bij horen.

1. Flevoland

2. Gelderland

3. Limburg

4. Drenthe

5. Noord-Brabant

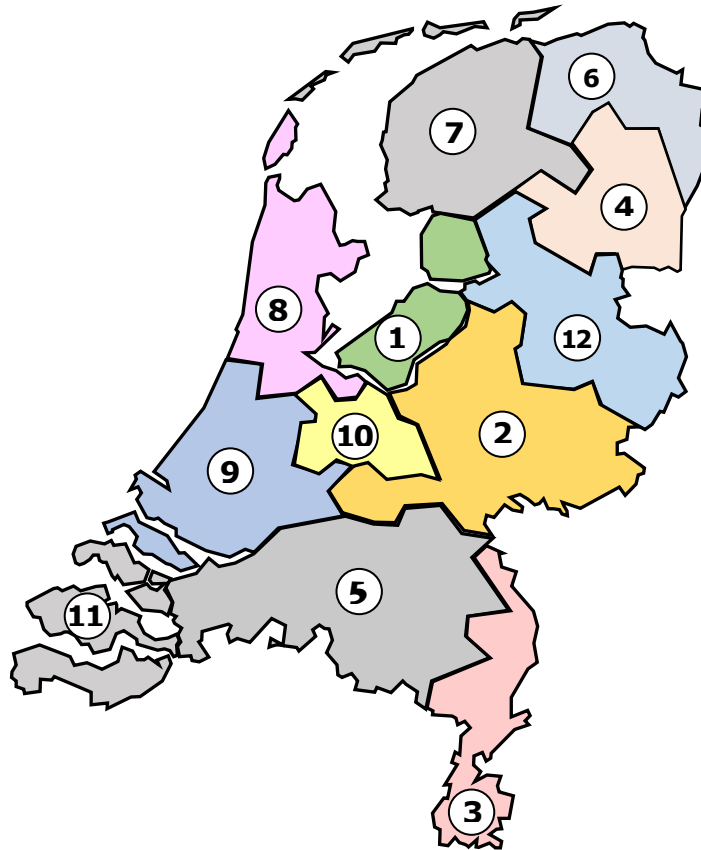
6. Groningen

7. Friesland

8. Noord-Holland

9. Zuid-Holland

10. Utrecht

11. Zeeland

12. Overijssel

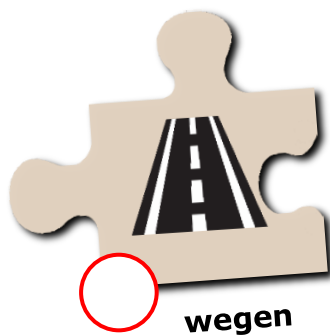

13. Provincietaken

Dit zijn veel dingen die de Provincie moet regelen.

Alles in 1x oplossen kan natuurlijk niet.

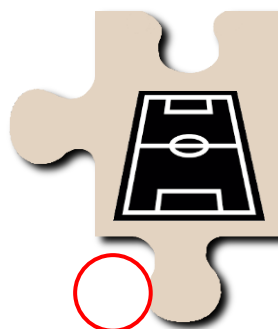
Kruis de **5** dingen aan die jij het belangrijkste vindt.

wegen

natuur

sportvelden

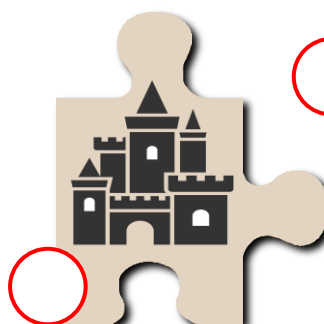
landbouw
veeteelt

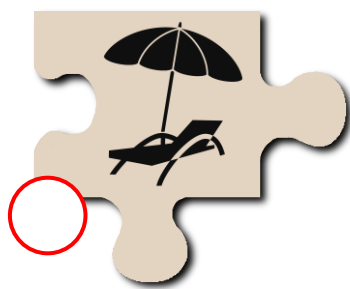
schone meren
en rivieren

bedrijven

monumenten

recreatie
gebieden

streekvervoer

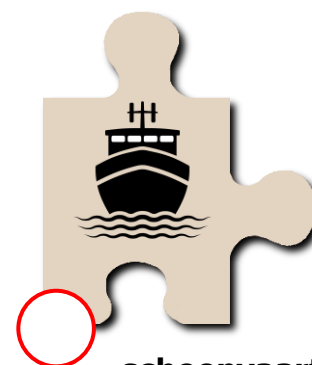
regionale
omroep

festivals

schone
energie

scheepvaart

14. Is het hier goed wonen?

Woon jij in een leuke provincie?

Geef Bart, Linda en hun kinderen antwoord op hun vragen.

Kan ik in deze provincie lekker **varen** met mijn zeilboot?

ja	nee	geen idee
☐	☐	☐

Zijn er in deze provincie genoeg **bedrijven** om te werken?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Is er goed **openbaar** vervoer in deze provincie?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Zijn er in deze provincie steden met **leuke winkels**?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Kun je in deze provincie op veel plekken **sporten**?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Zijn er in deze provincie mooie stadjes en **oude gebouwen**?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Heeft deze provincie veel **natuur**?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Zijn er in deze provincie veel **leuke uitjes** voor kinderen?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Zijn er in deze provincie veel plekken waar je **buiten** kunt **zwemmen**?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Zijn er leuke **scholen** waar je uit kunt kiezen?

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Is deze provincie een leuke plek om te wonen?

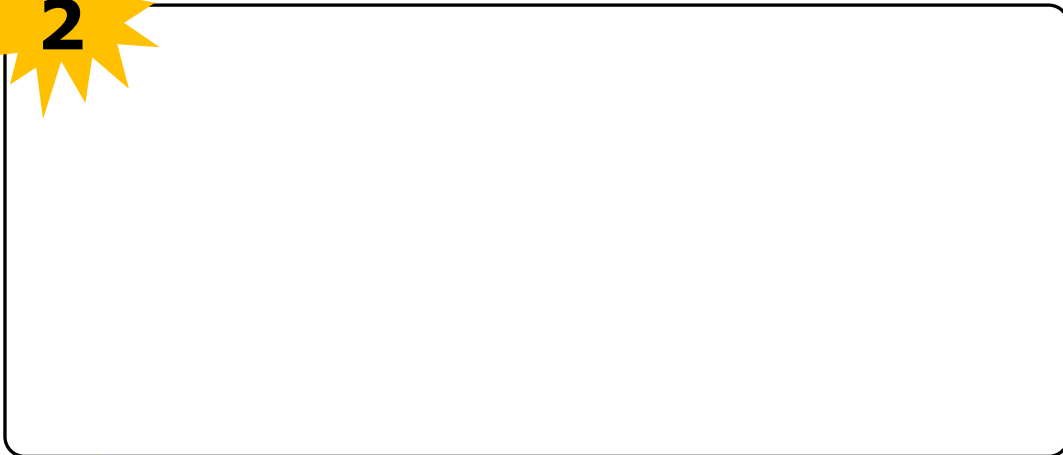
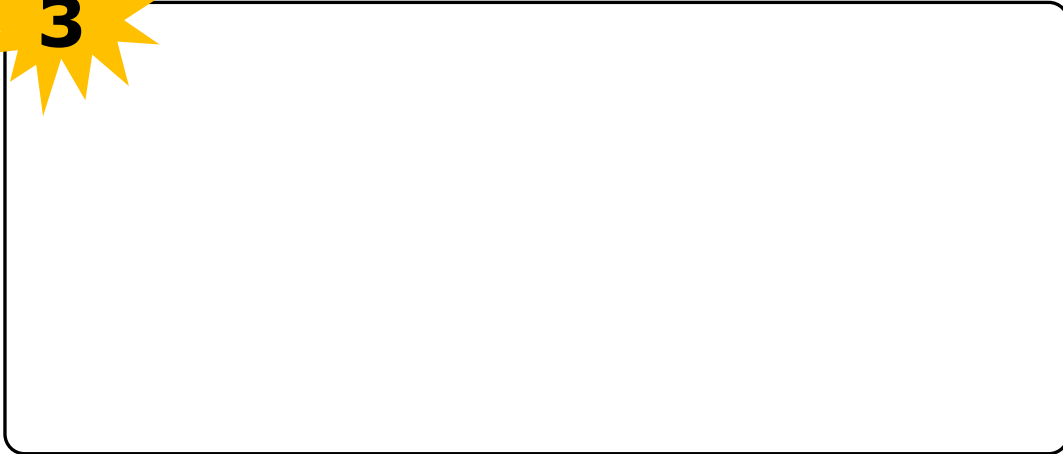
heel leuk	gaat wel	niet leuk
☐	☐	☐

15. Als *ik* hier de baas was

Wat zou je doen om te zorgen dat deze provincie een (nog) fijnere plek wordt om te wonen, te winkelen, te shoppen, uit te gaan, te sporten en plezier te hebben?

Je mag je idee ook tekenen.

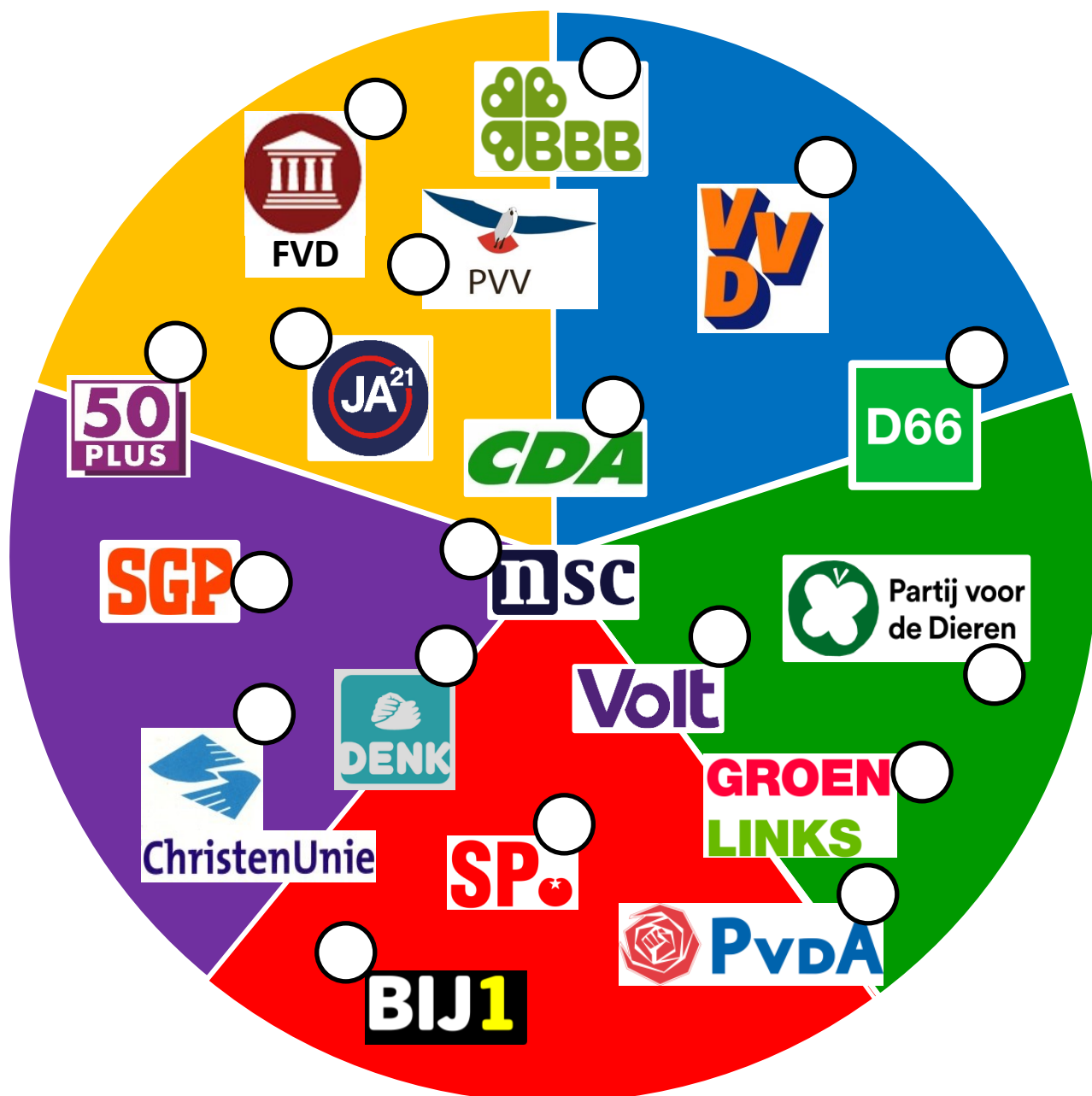
1**2****3**

16. Welke partij past bij mij?

We hebben de bekende politieke partijen verdeeld over de politieke kleuren. Een partij die helemaal binnen één kleurvak staat vindt dat de belangrijkste mening.

Een partij die in 2 of meer vakken staat heeft verschillende politieke idealen.

Kruis de partij aan die bij jouw eigen kleur past. Dat kan er meer dan 1 zijn. Kijk hiervoor terug op **werkblad 7. Kleur bekennen.**

17. Je stempas

Vul de gegevens in:

1. Waarvoor zijn er verkiezingen?
2. Op welke dag?
3. Hoe laat kun je je stem uitbrengen?
4. Waar doe je dat?
5. Je naam en adres.

STEMPAS

PS

1 Oproep voor de verkiezingen

2 OP

3 Op welke tijden kunt u stemmen?

Waar kunt u stemmen?
U kunt met deze stempas uw stem uitbrengen in alle stemlokalen van uw gemeente.

4 Stemlokaal bij u in de buurt

Contactgegevens van de gemeente

5

Niet vergeten en neem altijd mee als u gaat stemmen

- Uw stempas,
- Een paspoort, identiteitskaart of rijbewijs uit Nederland of een ander EU-land dat minimaal geldig is tot 20 maart 2009, of een verblijfsdocument.

Strikt persoonlijk!

Deze stempas is alleen geldig voor de geadresseerde. Deze pas is het bewijs dat u mag stemmen en is alleen geldig als uw naam en adres erop gedrukt staan. Misbruik van deze persoonlijke stempas door anderen is strafbaar.

18. Stemmen, ja of nee?

Op een dag krijg ook jij een uitnodiging om te stemmen voor de nieuwe Provinciale Staten.

Wat doe je daar dan mee, denk je?

Kruis per vak aan met welke uitspraak je het eens bent.

☐	Door te stemmen heb je invloed op hoe het is om in deze provincie te wonen.	☐
	Stemmen helpt niks, ze doen toch precies wat ze willen.	☐
☐	Ook als je tevreden bent moet je gaan stemmen. Je wilt toch dat het blijft zoals het nu is?	☐
	Je hoeft alleen te gaan stemmen als je ontevreden bent over hoe het nu gaat en wilt dat het verandert.	☐
☐	Ik ga zeker stemmen, zelfs als het regent!	☐
	Als het rotweer is ga ik de deur niet uit. Ook niet om te stemmen!	☐
☐	Ik vind het belangrijk dat er partijen met goede ideeën in het Provinciehuis komen.	☐
	Stemmen gaat nergens over, die politieke partijen roepen allemaal hetzelfde!	☐
☐	Wie niet mee wil praten moet achteraf niet mopperen als het achteraf niet bevalt.	☐
	Het spreekwoord <i>Wie zwijgt stemt toe</i> vind ik onzin.	☐
☐	Elke stem is er één, samen ben je sterk!	☐
	Die ene stem van mij maakt echt het verschil niet.	☐

Hoe vaker je een **oranje vakje** hebt aangekruist, hoe meer vertrouwen jij hebt in de democratie.